

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**

Кафедра історії та археології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОХОДЖЕННЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та
громадянська освіта)

Лубни
ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»
2026

Рецензенти:

- Корновенко С. В.** – доктор історичних наук, професор, професор кафедри археології та спеціальних галузей історичної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.
- Нужна Ю. С.** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та соціології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Методичні рекомендації до проходження науково-дослідної практики для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) / Укладачі: Шевцова Є. С., Бабічев О. І., Воронін В. М., Гогохія Н. Т., Дробишева О. А., Михальський І. С., Набока О. В., Тараненко М. Г. ; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». – Електронне видання. – Лубни: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2026. – 62 с. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/>.

Методичні рекомендації містять матеріали, необхідні для організації та проходження науково-дослідної практики здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю А4.03 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)». Видання спрямоване на формування та розвиток у здобувачів навичок проведення наукового дослідження, роботи з науковими джерелами та літературою, застосування методології історичних і педагогічних досліджень, аналізу та узагальнення результатів наукової роботи, а також підготовки та оформлення результатів власного дослідження.

Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, викладачів та науково-педагогічних працівників.

УДК 378.147.091.33-027.22:001.891(075.8)

*Обговорено та схвалено кафедрою історії та археології
(протокол № 1 від 26 серпня 2026 р.).*

*Рекомендовано до друку вченою радою
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(протокол № 1 від 28 серпня 2026 р.).*

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Компетентності та програмні результати навчання науково-дослідної практики.....	6
Мета та завдання науково-дослідної практики.....	10
Зміст науково-дослідної практики.....	13
Звітна документація науково-дослідної практики.....	25
Форми та критерії оцінювання результатів практики.....	32
Організаційні умови проходження практики.....	36
Використані та рекомендовані джерела і література.....	42
Додатки.....	45
Додаток 1. Титульна сторінка звіту	45
Додаток 2. Рекомендована структура письмового звіту.....	46
Додаток 3. Декларація про використання систем штучного інтелекту.....	49
Додаток 4. Щоденник.....	50
Додаток 5. Бібліографічний список за темою кваліфікаційної роботи.....	54
Додаток 6. Аналіз історіографії за визначеною темою роботи.....	56
Додаток 7. План-проспект кваліфікаційної роботи... ..	57
Додаток 8. Характеристика джерельної бази дослідження.....	59
Додаток 9. Коротке резюме дослідження іноземною мовою.....	60
Декларація про використання систем штучного інтелекту.....	61

ПЕРЕДМОВА

Науково-дослідна практика є важливою складовою практичної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)». Вона спрямована на формування здатності до самостійної науково-дослідної діяльності, поглиблення навичок роботи з науковою літературою та джерелами, застосування методології і методів наукового дослідження та підготовку матеріалів, необхідних для виконання кваліфікаційної роботи.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до освітньої програми «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» та наскрізної програми практичної підготовки. Їхня структура конкретизує зміст, послідовність виконання та форми підтвердження завдань науково-дослідної практики, визначених програмою практичної підготовки. Основну увагу зосереджено на практичних аспектах організації дослідницької роботи: як визначити й уточнити дослідницький апарат, здійснити пошук і систематизацію наукової літератури та джерел, провести історіографічний аналіз, обґрунтувати методологічні підходи й методи, визначити професійно-освітній потенціал дослідження, підготувати план-проспект кваліфікаційної роботи, оформити результати практики та представити їх під час захисту.

Рекомендації призначено для здобувачів, які проходять науково-дослідну практику на базі кафедр університету та інших його підрозділів, наукових, бібліотечних, архівних та інших установ та організацій-

партнерів, діяльність яких створює належні умови для виконання дослідницьких завдань. Вони можуть використовуватися під час проходження практики в очному, змішаному та онлайн-форматах за умови забезпечення можливості виконання передбачених програмою завдань і досягнення відповідних результатів навчання.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Відповідно до матриці відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» другого (магістерського) рівня вищої освіти під час проходження науково-дослідної практики формуються такі **загальні та спеціальні (фахові) компетентності**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності, застосування набутих знань у життєвих та професійних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність до комунікації в усній і письмовій формах державною та іноземною мовами для вирішення завдань професійної діяльності.

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності.

ЗК 10. Володіння навичками критичного мислення.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 13. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

СК 1. Здатність до критичного осмислення новітніх досягнень історичної та педагогічної науки, застосовування їх здобутків у власних дослідженнях.

СК 3. Здатність проводити паралелі між поточними подіями та процесами в Україні та світі й минулим.

СК 5. Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння різних джерел та наукової інформації з історії України та всесвітньої історії, дискутувати про минуле в політичному й культурному аспектах.

СК 13. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі з історії та громадянської освіти, використовувати інновації та різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності, здійснювати пошук, критично оцінювати та оперувати інформацією у професійній діяльності, використовувати та створювати (за потреби) цифрові технології, зокрема електронні освітні ресурси.

СК 14. Здатність до дослідницької діяльності, застосування теоретичних основ наукового дослідження під час підготовки кваліфікаційної роботи.

СК 16. Здатність виявляти і критично осмислювати історичні, історіографічні і нормативно-правові джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію.

Відповідно до матриці забезпечення програмних результатів навчання освітніми компонентами освітньої програми «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» другого (магістерського) рівня вищої освіти, під час проходження науково-дослідної практики забезпечується досягнення таких **програмних результатів навчання:**

ПРН 2. Знати методологію, методи та принципи організації наукових досліджень, зокрема кваліфікаційної роботи як виду навчально-дослідницької роботи.

ПРН 4. Знати та характеризувати різні джерела та наукову інформацію з історії України та всесвітньої історії, аналізувати минуле в політичному й культурному аспектах для застосування в освітньому процесі.

ПРН 12. Застосовувати методологічну компетентність, положення філософських теорій та концепцій до дослідження професійних проблем; здатність вибудовувати логіку та методологію отримання наукового знання у своїй професійній галузі.

ПРН 13. Застосовувати наукову критику до аналізу поглядів дослідників минулого, робити узагальнення щодо теоретичного і методичного рівня наукових праць з історії та використовувати результати такого аналізу в освітній діяльності.

ПРН 15. Застосовувати пошук, аналіз та розуміння різних джерел та наукової інформації з історії України та всесвітньої історії, дискутувати про минуле в політичному й культурному аспектах у професійно-педагогічному контексті.

ПРН 17. Використовувати знання з теорії та історії історичної науки у дослідницьких і освітньо-педагогічних проєктах, здійснювати бібліографічно-пошукову роботу, у т. ч. з використанням сучасних інформаційних технологій, працювати з текстами наукових джерел, планувати, організовувати та здійснювати наукові дослідження у сфері професійної діяльності вчителя і репрезентувати їх результати.

ПРН 18. Формулювати мету, формувати план, визначати методики та методи дослідження, оформляти підсумки кваліфікаційної роботи згідно з установленими вимогами із залученням сучасних засобів редагування й друку.

ПРН 24. Представляти власні знання, висновки та аргументацію; логічно, послідовно, структуровано й доступно викладати складний історичний матеріал у професійно-освітньому контексті.

ПРН 27. Адаптуватись до нових умов та самостійно приймати рішення.

ПРН 28. Відповідально ставитись до виконуваної роботи та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики, самостійно виконувати завдання професійно-педагогічної діяльності учителя, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Організаційні параметри науково-дослідної практики визначено освітньою програмою та наскрізною програмою практичної підготовки за освітньою програмою «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта).

Вид практики	навчальна
Семестр	1
Тривалість	2 тижні
Обсяг	3 кредити ЄКТС / 90 годин
Форма підсумкового контролю	залік

Мета науково-дослідної практики – формування у здобувачів вищої освіти здатності до здійснення самостійного наукового дослідження та підготовки кваліфікаційної роботи відповідно до вимог освітньої програми.

Важливою особливістю практики є її зв'язок із професійно-освітнім контекстом підготовки магістра. Кваліфікаційна робота за спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) обов'язково містить методичний складник, пов'язаний із використанням результатів дослідження у навчанні історії та громадянської освіти. Залежно від теми та логіки дослідження цей складник може бути представлений окремим методичним

розділом або послідовно реалізований у кількох розділах кваліфікаційної роботи. Під час науково-дослідної практики здобувач визначає професійно-освітній та методичний потенціал теми, окреслює структуру і зміст методичного розділу (розділів), його зв'язок з іншими складовими дослідження та напрями розроблення власних методичних рішень.

У процесі її проходження здобувач має не лише опрацювати наукову літературу та джерела, а й визначити стан наукової розробленості проблеми, виокремити основні підходи та дискусійні питання, сформулювати й охарактеризувати джерельну базу, визначити методологію та методи дослідження, а також обґрунтувати можливості використання результатів дослідження в освітньому процесі.

Практика передбачає роботу з вітчизняною та іншомовною науковою літературою, її пошук, добір, систематизацію та критичний аналіз. Окремим напрямом є опрацювання іншомовної наукової літератури за тематикою дослідження та використання фахової термінології іноземною мовою.

Здобувач також готує коротке резюме проблематики та мети власного дослідження іноземною мовою та здійснює коротке представлення дослідження українською та іноземною мовами. Іншомовний компонент практики реалізується англійською мовою або іншою іноземною мовою, безпосередньо пов'язаною з тематикою кваліфікаційного дослідження. Російська мова як мова держави-агресора для виконання іншомовного компонента практики не використовується.

Науково-дослідна практика створює теоретичне та фактологічне підґрунтя для подальшої роботи над кваліфікаційним дослідженням. Її зміст охоплює аналітично-орієнтаційний, бібліографічно-аналітичний, історіографічний, джерелознавчо-аналітичний, методологічно-проєктувальний та рефлексивно-аналітичний змістові блоки. Таким чином, практика забезпечує логічний перехід від опанування методологічних основ наукового дослідження до самостійної реалізації магістерського дослідницького проєкту.

Основними завданнями науково-дослідної практики є:

- добір, систематизація й аналіз бібліографічних джерел;
- формування та характеристика джерельної бази дослідження;
- аналіз історіографії з теми кваліфікаційної роботи;
- визначення професійно-освітнього та методичного потенціалу теми та можливостей використання результатів дослідження у навчанні історії та громадянської освіти;
- пошук, опрацювання та критичний аналіз іншомовної наукової літератури за тематикою дослідження, використання фахової термінології обраною іноземною мовою;
- визначення методології та методів дослідження;
- підготовка плану-проспекту кваліфікаційної роботи;
- оформлення звітної документації та ведення щоденника практики.

Конкретні види діяльності, форми виконання та результати за кожним змістовим блоком розкрито в наступному розділі.

ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Науково-дослідна практика, яка в межах освітньої програми «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» є навчальною, спрямована на формування у здобувачів вищої освіти здатності до здійснення самостійного наукового дослідження та підготовки кваліфікаційної роботи відповідно до вимог освітньої програми.

Практика забезпечує застосування знань з методології та методів наукового дослідження, розвиток дослідницьких умінь, формування навичок роботи з науковою інформацією та джерелами, а також набуття досвіду планування, організації та представлення результатів власної дослідницької діяльності.

Зміст практики визначається її спрямованістю на підготовку кваліфікаційної роботи та передбачає виконання здобувачем комплексу дослідницьких, аналітичних і організаційно-наукових завдань. Вона передбачає уточнення наукового апарату дослідження, формування бібліографічної та джерельної бази, аналіз історіографії, визначення методології та методів дослідження, розроблення структури та логіки кваліфікаційної роботи, підготовку плану-проспекту та узагальнення результатів власної дослідницької діяльності.

Кваліфікаційне дослідження здійснюється у професійно-освітньому контексті предметної спеціальності та передбачає обов'язковий методичний складник. Під час практики здобувач визначає місце досліджуваної проблематики у змісті історичної та громадянської освіти, аналізує можливості використання результатів дослідження в освітньому процесі та проєктує структуру і зміст методичного розділу (розділів) кваліфікаційної роботи.

Конкретний обсяг і спосіб реалізації методичного складника визначаються темою та структурою дослідження: він може бути зосереджений в окремому розділі або послідовно розкриватися в кількох розділах роботи.

Окремою складовою практики є робота з іншомовною науковою літературою. Здобувач здійснює пошук, добір і критичне опрацювання іншомовних наукових праць за тематикою дослідження, використовує фахову термінологію іноземною мовою та готує коротке резюме проблематики і мети власного дослідження обраною іноземною мовою.

Зміст практики також передбачає осмислення зв'язків досліджуваних історичних явищ і процесів із актуальними суспільними процесами сучасності та визначення можливостей їх науково обґрунтованої інтерпретації в освітньому контексті. Такий підхід забезпечує поєднання дослідницького складника з професійно-освітньою спрямованістю підготовки майбутнього вчителя історії та громадянської освіти.

1. Загальна структура змісту практики

Зміст науково-дослідної практики структуровано за шістьма взаємопов'язаними змістовими блоками.

№	Змістовий блок	Основна спрямованість
1	Аналітично-орієнтаційний	Ознайомлення із завданнями практики, вимогами до кваліфікаційної роботи та уточнення наукового апарату дослідження

№	Змістовий блок	Основна спрямованість
2	Бібліографічно-аналітичний	Пошук, добір, систематизація та критичне опрацювання вітчизняної та іншомовної наукової літератури
3	Історіографічний	Визначення стану наукової розробленості проблеми, аналіз наукових підходів і дискусій
4	Джерелознавчо-аналітичний	Формування, класифікація, характеристика та попередня оцінка джерельної бази
5	Методологічно-проектувальний	Визначення методології та методів, розроблення структури й плану-проспекту кваліфікаційної роботи
6	Рефлексивно-аналітичний	Узагальнення результатів практики, самоаналіз дослідницької діяльності та підготовка підсумкової документації

2. Зміст і основні види діяльності за змістовими блоками

2.1. Аналітично-орієнтаційний блок

На першому етапі здобувач ознайомлюється з програмою та завданнями науково-дослідної практики, визначає послідовність власної роботи, уточнює об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, аналізує вимоги до структури й оформлення кваліфікаційної роботи.

Особлива увага приділяється узгодженню наукового апарату дослідження з темою кваліфікаційної роботи та визначенню основних напрямів подальшої дослідницької діяльності.

Основний зміст роботи	Результат діяльності здобувача
Ознайомлення з програмою практики та її завданнями	Розуміння змісту, послідовності та очікуваних результатів практики
Ознайомлення з базою практики, її ресурсами та умовами організації дослідницької роботи	Характеристика бази практики
Аналіз вимог до кваліфікаційної роботи	Визначення основних вимог до структури та оформлення дослідження
Уточнення об'єкта і предмета дослідження	Узгоджений науковий апарат
Уточнення мети та завдань дослідження	Визначена логіка дослідницької роботи
Визначення основних етапів подальшого дослідження	Індивідуальна послідовність виконання дослідницьких завдань

Основними формами роботи є консультації з керівником практики та науковим керівником, опрацювання методичних матеріалів, а також ознайомлення з ресурсами й умовами організації дослідницької роботи на базі практики.

2.2. Бібліографічно-аналітичний блок

Бібліографічно-аналітичний блок спрямований на формування бібліографічної бази кваліфікаційного дослідження. Здобувач здійснює пошук, добір і систематизацію вітчизняної та іншомовної наукової літератури, аналізує наукові публікації з позицій їх

відповідності темі дослідження, визначає їх наукову цінність та можливості використання.

Робота передбачає використання бібліотечних фондів, електронних наукових баз, цифрових бібліотек та інших наукових інформаційних ресурсів. Окремим результатом цього етапу є підготовка короткого резюме проблематики та мети власного дослідження іноземною мовою.

Напрямок роботи	Зміст діяльності	Результат
Бібліографічний пошук	Пошук наукових праць за темою дослідження	Попередній перелік наукової літератури
Добір літератури	Визначення праць, безпосередньо пов'язаних із проблематикою дослідження	Систематизований корпус літератури
Робота з іноземною науковою літературою	Пошук та критичне опрацювання іноземної наукової літератури	Іноземна складова бібліографічної бази
Бібліографічне опрацювання	Упорядкування бібліографічних відомостей	Бібліографічний список за темою роботи
Критичне опрацювання	Аналіз проблематики, основних положень і можливостей використання наукових праць	Аналітичні записи
Іноземне представлення	Формулювання проблематики та мети власного дослідження іноземною мовою	Коротке резюме обраною іноземною мовою

2.3. Історіографічний блок

Історіографічний блок передбачає визначення стану наукової розробленості проблеми, систематизацію основних наукових підходів, напрямів і дискусійних питань. Здобувач працює з науковими текстами, зіставляє дослідницькі позиції, визначає основні тенденції у вивченні проблеми та формулює узагальнений висновок щодо стану її наукової розробленості.

Результатом роботи є аналітичний огляд історіографії, який має відображати не механічний перелік опрацьованих праць, а систематизоване представлення основних напрямів та підходів до дослідження проблеми.

Компонент історіографічної роботи	Зміст
Визначення стану розробленості проблеми	З'ясування рівня та основних напрямів наукового опрацювання теми
Систематизація наукових підходів	Групування дослідницьких позицій за основними напрямками
Аналіз дискусій	Виявлення питань, щодо яких існують різні наукові позиції
Критичне опрацювання праць	Аналіз положень, аргументації та дослідницьких підходів
Узагальнення	Формування цілісного уявлення про стан наукової розробленості проблеми
Представлення результату	Підготовка аналітичного огляду історіографії

2.4. Джерелознавчо-аналітичний блок

Джерелознавчо-аналітичний блок спрямований на формування та характеристику джерельної бази кваліфікаційного дослідження. Здобувач визначає склад і типи джерел, оцінює їх інформативні можливості, здійснює класифікацію та попередній аналіз джерельного комплексу.

Робота може передбачати опрацювання опублікованих та архівних джерел, електронних архівів і цифрових колекцій. Результатом є характеристика джерельної бази дослідження, у якій визначаються основні групи джерел та можливості їх використання для розв'язання завдань кваліфікаційної роботи.

Напря́м	Змі́ст роботи	Резу́льтат
Визначення складу джерел	Виявлення основних джерел за темою	Сформований перелік джерел
Класифікація	Розподіл джерел за типами та видами	Систематизована джерельна база
Аналіз інформативних можливостей джерел	Визначення інформаційних можливостей джерел	Попередня оцінка джерел
Робота з цифровими ресурсами	Опрацювання електронних архівів і цифрових колекцій	Виявлені та опрацьовані електронні й оцифровані джерела
Узагальнення	Визначення можливостей використання джерел для розв'язання завдань дослідження	Характеристика джерельної бази

2.5. Методологічно-проектувальний блок

Методологічно-проектувальний блок передбачає визначення методологічних підходів і методів відповідно до об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження, обґрунтування дослідницьких рішень та їх коригування за потреби.

Важливим результатом цього етапу є розроблення структури та логіки кваліфікаційної роботи, визначення основних етапів її підготовки та укладання плану-проспекту кваліфікаційної роботи.

Окремим напрямом цього етапу є проектування методичного складника кваліфікаційної роботи. Здобувач визначає місце і зміст методичного розділу (розділів), встановлює його зв'язок із результатами історичного, суспільствознавчого, історіографічного або іншого проведеного дослідження, окреслює зміст навчання за відповідною проблематикою та напрями розроблення власних методичних рішень. Конкретна структура методичного складника визначається темою і логікою кваліфікаційної роботи.

Напрямок роботи	Основний зміст	Результат
Визначення методології	Вибір методологічних підходів відповідно до теми дослідження	Обґрунтовані методологічні засади
Визначення методів	Добір методів відповідно до мети та завдань	Система методів дослідження

Напрямок роботи	Основний зміст	Результат
Дослідницьке проектування	Визначення логіки та послідовності дослідження	Логіка дослідницької роботи
Проектування структури	Визначення основних структурних частин кваліфікаційної роботи	Структура роботи
Проектування методичного складника	Визначення місця, структури й основного змісту методичного розділу (розділів), його зв'язку з результатами дослідження та напрямів розроблення методичних рішень	Структура і зміст методичного розділу (розділів) роботи
Планування	Визначення етапів підготовки кваліфікаційної роботи	План-проспект

2.6. Рефлексивно-аналітичний блок

Рефлексивно-аналітичний блок завершує науково-дослідну практику. Його зміст полягає в узагальненні результатів виконаної роботи, самооцінці готовності до подальшої роботи над кваліфікаційною роботою, аналізі власної дослідницької діяльності та оформленні підсумкової документації.

На цьому етапі здобувач систематизує результати, отримані під час виконання завдань практики, готує письмовий звіт, завершує оформлення щоденника практики, а також представляє результати своєї дослідницької роботи українською та іноземною мовами.

Напрямок роботи	Результат
Узагальнення результатів практики	Систематизовані результати виконаних завдань
Самоаналіз дослідницької діяльності	Визначення досягнутих результатів та готовності до подальшої роботи
Підготовка звіту	Оформлений звіт з науково-дослідної практики
Завершення оформлення щоденника	Оформлений щоденник практики
Представлення результатів	Коротке представлення дослідження українською та обраною іноземною мовами
Захист практики	Представлення та захист результатів виконаної роботи

3. Розподіл навчального часу та форми контролю

Обсяг науково-дослідної практики розподіляється між шістьма змістовими блоками відповідно до їхнього місця у структурі дослідницької підготовки.

Змістовий блок	Обсяг, год.	Основні форми виконання	Основні результати / форми контролю
Аналітично-орієнтаційний	10	Консультації з керівником практики та науковим керівником; робота з методичними матеріалами	Записи у щоденнику; консультації; характеристика бази практики;

Змістовий блок	Обсяг, год.	Основні форми виконання	Основні результати / форми контролю
Бібліографічно-аналітичний	20	Робота з бібліотечними фондами, науковими базами даних, цифровими бібліотеками	Бібліографічний список; коротке резюме іноземною мовою; записи у щоденнику; консультації
Історіографічний	15	Аналітична робота з науковими текстами; робота з цифровими ресурсами	Аналітичний огляд історіографії; записи у щоденнику; консультації
Джерелознавчо-аналітичний	15	Робота з опублікованими та архівними джерелами, електронними архівами, цифровими колекціями	Характеристика джерельної бази; записи у щоденнику; консультації
Методологічно-проектувальний	15	Робота з науковим керівником; консультації; підготовка матеріалів	План-проспект кваліфікаційної роботи

Змістовий блок	Обсяг, год.	Основні форми виконання	Основні результати / форми контролю
Рефлексивно-аналітичний	15	Підготовка звіту; захист результатів практики	Звіт; щоденник; представлення дослідження українською та іноземною мовами
Разом	90		

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Склад комплекту звітних матеріалів

Для оцінювання результатів науково-дослідної практики здобувач вищої освіти подає комплект звітних матеріалів, який відображає виконання передбачених завдань, сформованість дослідницьких умінь та готовність до подальшої роботи над кваліфікаційним дослідженням.

До складу комплекту входять:

- *характеристика бази науково-дослідної практики, що відображає особливості організації дослідницької роботи, доступні наукові, бібліографічні, джерельні та інформаційні ресурси, а також умови виконання завдань практики;*

- *щоденник науково-дослідної практики, у якому систематично фіксуються виконані види дослідницької діяльності, результати роботи, проведені консультації та основні висновки;*

- *письмовий звіт про проходження науково-дослідної практики, у якому узагальнюються результати виконання завдань, характеризуються сформовані дослідницькі матеріали, визначаються отримані результати та здійснюється самоаналіз виконаної роботи;*

- *бібліографічний список за темою кваліфікаційного дослідження, сформований на основі пошуку, добору, систематизації та критичного опрацювання вітчизняної й іншомовної наукової літератури;*

- *коротке резюме проблематики та мети власного дослідження* іноземною мовою, підготовлене з використанням відповідної фахової термінології;

- *аналітичний огляд історіографії* дослідження, у якому характеризується стан наукової розробленості проблеми, визначаються основні наукові підходи, напрями дослідження та дискусійні питання;

- *характеристика джерельної бази дослідження*, що містить систематизований комплекс джерел, їх класифікацію, загальну характеристику та визначення інформаційних можливостей для розв'язання завдань кваліфікаційного дослідження;

- *план-проспект кваліфікаційної роботи*, у якому представлено її структуру, логіку побудови, зміст основних складових та основні етапи подальшої підготовки дослідження;

- *декларація про використання III* у разі використання систем штучного інтелекту.

Зазначені матеріали не розглядаються як сукупність формальних документів. Їх зміст має відображати реальні результати роботи здобувача та демонструвати сформованість основних складових майбутнього кваліфікаційного дослідження: бібліографічної, історіографічної, джерелознавчої, методологічної та професійно-освітньої. Така структура безпосередньо відповідає змістовим блокам практики та визначеним у програмі формам контролю.

Загальні вимоги до оформлення

Звітні матеріали науково-дослідної практики оформлюються відповідно до вимог програми практики та цих методичних рекомендацій.

Текстові матеріали мають бути логічно структурованими, послідовними за змістом, грамотно оформленими та придатними для подальшого використання під час підготовки кваліфікаційної роботи. Назви розділів, підрозділів, таблиць, списків та інших структурних елементів мають бути оформлені послідовно в усьому комплекті матеріалів.

Бібліографічні описи та посилання на використані наукові праці, джерела, електронні ресурси й інші матеріали оформлюються відповідно до чинних національних стандартів бібліографічного опису та вимог академічної доброчесності. Особливу увагу необхідно приділяти коректному зазначенню авторства використаних ідей, положень, текстів, даних та інших результатів інтелектуальної діяльності.

Електронний комплект звітних матеріалів має забезпечувати можливість його перегляду, перевірки та використання. Файли повинні мати зрозумілі назви, відповідати змісту поданих матеріалів і відкриватися без технічних помилок.

Матеріали, що містять бібліографічні списки, аналітичні огляди, характеристики джерел, план-проспект та інші результати дослідницької роботи, подаються в остаточно опрацьованому вигляді. Не допускається подання матеріалів із невиправленими технічними

помилками, незавершеними фрагментами або службовими позначками, що не належать до змісту документа.

Вимоги до окремих документів

Щоденник науково-дослідної практики ведеться систематично та відображає фактичний перебіг дослідницької роботи. Записи мають відповідати виконаним видам діяльності та містити стислу характеристику отриманого результату. Доцільно зазначати зміст виконаної роботи, опрацьовані матеріали, сформовані результати, проведені консультації та висновки, що визначають подальшу дослідницьку діяльність. Форму щоденника наведено в додатку 4.

Характеристика бази практики є аналітичним описом умов, у яких здійснювалася науково-дослідна робота, особливостей доступу до бібліографічних, наукових, джерельних та електронних ресурсів, а також можливостей бази для виконання передбачених завдань практики.

Бібліографічний список за темою кваліфікаційної роботи формується за результатами пошуку, добору, систематизації та критичного опрацювання релевантної вітчизняної та іншомовної наукової літератури. Добір літератури має ґрунтуватися не лише на кількісному накопиченні бібліографічних позицій, а й на їх змістовій відповідності проблематиці дослідження. Список оформлюється відповідно до ДСТУ 8302:2015 та має містити орієнтовно 20–30 позицій. Він структурується за основними видами джерел і наукової літератури відповідно до специфіки теми. Робота передбачає першочергове опрацювання сучасних наукових публікацій, зокрема

досліджень останніх 5–10 років. Орієнтовну структуру бібліографічного списку наведено в додатку 5.

Коротке резюме дослідження іноземною мовою має стисло представляти проблематику та мету власного дослідження, передавати його основний зміст із використанням коректної фахової термінології та відповідати рівню іншомовної професійної комунікації здобувача. Резюме готується англійською або іншою іноземною мовою, релевантною тематиці кваліфікаційного дослідження. Російська мова для виконання цього компонента не використовується. Форму резюме наведено в додатку 9.

Аналітичний огляд історіографії має характеризувати стан наукової розробленості проблеми. У ньому систематизуються основні наукові підходи та напрями дослідження, узагальнюються результати опрацьованих праць, визначаються дискусійні питання та аспекти проблеми, які потребують подальшого дослідження. Історіографічний огляд не повинен зводитися до послідовного переказу змісту окремих наукових праць.

Характеристика джерельної бази має містити відомості про склад і типи джерел, їх інформаційні можливості та значення для розкриття теми дослідження. Здобувач здійснює попередню класифікацію та оцінювання джерел відповідно до поставлених дослідницьких завдань. Робота з джерельною базою може здійснюватися з використанням опублікованих і архівних матеріалів, електронних архівів та цифрових колекцій.

Орієнтовні структури історіографічного огляду та характеристики джерельної бази наведено в додатках 6 і 8.

План-проспект кваліфікаційної роботи має відображати структуру та логіку майбутнього дослідження, зміст його основних складових і послідовність виконання основних етапів роботи. План-проспект повинен бути пов'язаний із результатами опрацювання бібліографії, історіографії, джерельної бази та методології дослідження. Орієнтовну форму плану-проспекту наведено в додатку 7.

Письмовий звіт має узагальнювати результати всієї науково-дослідної практики. У ньому характеризуються виконані завдання, результати опрацювання наукової літератури та джерел, сформовані історіографічні й методологічні матеріали, результати роботи над планом-проспектом кваліфікаційної роботи, професійно-освітній і методичний складники та іншомовні результати. Звіт має містити висновки щодо набутого дослідницького досвіду. Він не повинен дублювати щоденник або перетворюватися на формальний перелік виконаних завдань. Зразок титульної сторінки та рекомендовану структуру звіту наведено в додатках 1–2.

Подання і перевірка звітної документації

Звітну документацію здобувач подає керівникові практики не пізніше ніж через сім днів після закінчення практики. Комплект має бути повним і містити матеріали, передбачені програмою практики та цими методичними рекомендаціями.

Під час перевірки керівник практики оцінює повноту комплекту, відповідність поданих матеріалів завданням практики, якість їх змістового й технічного оформлення та враховує виявлені недоліки під час підсумкового оцінювання.

Формою підсумкового (семестрового) контролю з науково-дослідної практики є залік. Звіт про проходження практики здобувач захищає на підсумковій конференції, яка проводиться не пізніше ніж через десять днів після закінчення практики.

Під час захисту здобувач представляє результати виконаної дослідницької роботи, характеризує сформовану бібліографічну та джерельну базу, узагальнює результати історіографічного аналізу, обґрунтовує методологічні підходи й методи, презентує план-проспект кваліфікаційної роботи, характеризує запроєктовану структуру і зміст методичного розділу (розділів) та визначає професійно-освітнє значення отриманих результатів. Передбачено також коротке представлення дослідження українською та іноземною мовами.

За результатами виконання завдань практики, оцінювання звітних матеріалів та захисту звіту визначається підсумкова семестрова оцінка за науково-дослідну практику.

ФОРМИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Формою підсумкового (семестрового) контролю за результатами проходження практики є залік. Семестрову рейтингову оцінку за науково-дослідну практику визначають за результатами виконання дослідницьких і проєктувальних завдань, підготовки рефлексивно-аналітичних матеріалів, а також з урахуванням повноти та якості звітної документації і результатів захисту практики.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з урахуванням таких вагових складників:

Дослідницькі завдання – 50 балів. Оцінюються повнота та якість пошуку, добору, систематизації і критичного опрацювання вітчизняної та іншомовної наукової літератури; якість бібліографічної бази; рівень історіографічного аналізу; повнота, системність і обґрунтованість формування та характеристики джерельної бази дослідження.

Проєктувальні завдання – 25 балів. Оцінюються обґрунтованість наукового апарату дослідження, визначення методологічних підходів і методів, логічність структури та плану-проєкту кваліфікаційної роботи, обґрунтованість визначення місця, структури й змісту методичного розділу (розділів), а також професійно-освітнього потенціалу теми дослідження.

Рефлексивно-аналітичні матеріали – 20 балів. Оцінюються здатність узагальнювати результати виконаної дослідницької роботи, здійснювати самоаналіз її перебігу й результатів, визначати труднощі, прийняті дослідницькі

рішення та напрями подальшої роботи над кваліфікаційним дослідженням.

Повнота та якість звітної документації і захист практики – 5 балів. Оцінюються повнота і своєчасність подання передбачених матеріалів, відповідність їх оформлення встановленим вимогам, логічність і аргументованість представлення результатів практики під час захисту та відповідей на запитання.

Для переведення семестрової оцінки за освітнім компонентом в оцінку за національною шкалою в університеті використовують таку шкалу:

Національна шкала	За 100-бальною шкалою	Шкала ECTS
відмінно / зараховано	90 – 100	A – відмінно – повне та якісне виконання програми практики; високий рівень сформованості умінь і навичок, передбачених програмою практики; самостійне, обґрунтоване виконання всіх видів діяльності; звітна документація повна, структурована, з глибокими аналітичними й рефлексивними висновками
добре / зараховано	83 – 89	B – дуже добре – виконання програми практики на рівні вище середнього; уміння і навички, передбачені програмою практики, сформовані повно; допущені поодинокі недоліки в організації діяльності або оформленні звітної документації, що не впливають на загальну якість результатів

добре / зараховано	75 – 82	С – добре – загалом повне виконання програми практики; уміння і навички, передбачені програмою практики, сформовані, проте спостерігаються окремі методичні або аналітичні помилки; звітна документація подана в повному обсязі, але потребує уточнень або поглиблення висновків
задовільно / зараховано	67 – 74	Д – задовільно – виконання програми практики на мінімально достатньому рівні; уміння і навички, передбачені програмою практики, сформовані частково; наявні суттєві недоліки в плануванні, аналізі або рефлексії; звітна документація містить неточності та потребує доопрацювання
задовільно / зараховано	60 – 66	Е – достатньо – виконано мінімальні вимоги програми практики; уміння і навички, передбачені програмою практики, сформовані фрагментарно; значна частина діяльності виконана формально; звітна документація відображає виконання завдань без належного аналітичного осмислення
незадовільно / не зараховано	21 – 59	FX – програма практики виконана неповністю; більшість умінь і навичок, передбачених програмою практики, не сформовані; виявлені суттєві прогалини в організації та результатах діяльності; звітна документація має істотні недоліки; можливе повторне складання семестрового контролю

незадовільно / не зараховано	0 – 20	F – програма практики не виконана; уміння і навички, передбачені програмою практики, не сформовані; відсутні або неприйнятні результати діяльності; звітна документація не подана або не відповідає вимогам; наслідки невиконання програми та порядок подальшого проходження практики визначаються Положенням про організацію і проведення практики здобувачів вищої освіти в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».
---	--------	--

ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Конкретні умови проходження науково-дослідної практики, її графік, перелік індивідуальних завдань, зміст дослідницької діяльності, вимоги до оформлення результатів і звітної документації доводяться до відома здобувачів вищої освіти керівником практики шляхом розміщення відповідної інформації на Освітньому порталі університету та/або під час консультацій.

До початку практики проводиться настановча конференція, під час якої здобувачів ознайомлюють із метою, завданнями та змістом науково-дослідної практики, порядком її проходження, індивідуальними завданнями, вимогами до оформлення звітної документації, критеріями оцінювання та процедурою захисту результатів практики, а також проводять інструктаж з безпеки життєдіяльності. Під час проходження практики на відповідній базі здобувачі проходять передбачені законодавством інструктажі з охорони праці.

Окрема увага приділяється вимогам до самостійності дослідницької роботи, коректного використання наукових джерел, дотримання академічної доброчесності та відповідального використання цифрових ресурсів.

У процесі проходження практики здобувач здійснює дослідницьку діяльність під керівництвом керівника практики та, за потреби, наукового керівника кваліфікаційної роботи. Організаційний супровід передбачає індивідуальні консультації, обговорення проміжних результатів, уточнення дослідницьких завдань,

методологічних рішень і структури майбутньої кваліфікаційної роботи. Результати виконаної роботи систематично фіксуються у щоденнику практики та використовуються для підготовки підсумкової звітної документації.

У разі неможливості виконання окремих видів діяльності з об'єктивних причин зміни до змісту, форм або умов виконання завдань практики вносяться у порядку, визначеному Положенням про організацію і проведення практики здобувачів вищої освіти в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», із забезпеченням досягнення відповідних програмних результатів навчання.

Бази науково-дослідної практики

Базами науково-дослідної практики є кафедри університету, а також інші установи та організації-партнери, діяльність яких відповідає змісту й завданням практики та дає змогу забезпечити виконання здобувачем передбаченої програми дослідницької роботи. Організація практики на базі установ-партнерів здійснюється відповідно до укладених договорів.

Здобувач має право самостійно запропонувати базу науково-дослідної практики за умови її відповідності меті, завданням і змісту практики та можливості забезпечення необхідних умов для виконання дослідницьких завдань.

Вибір запропонованої здобувачем бази практики погоджується з керівником практики та гарантом освітньої програми. Під час погодження враховуються профіль діяльності установи, можливість доступу до необхідних

наукових, бібліографічних, джерельних та інформаційних ресурсів, а також спроможність бази забезпечити досягнення відповідних програмних результатів навчання.

Форми проходження науково-дослідної практики

Науково-дослідна практика може здійснюватися в очному, змішаному або онлайн-форматі відповідно до затвердженої робочої програми практики, умов її проведення та специфіки бази практики. У разі виникнення форс-мажорних обставин зміни до форми організації і проведення практики вносяться у порядку, визначеному Положенням про організацію і проведення практики здобувачів вищої освіти в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Очний формат передбачає безпосередню роботу з науковою та джерельною базою, використання бібліотечних фондів, архівних матеріалів, цифрових колекцій, проведення консультацій та інших передбачених програмою видів дослідницької діяльності.

Змішаний формат поєднує очну роботу з дистанційними консультаціями, використанням електронних наукових баз, цифрових бібліотек, електронних архівів та інших інформаційних ресурсів.

Онлайн-формат передбачає виконання дослідницьких завдань із використанням електронних наукових ресурсів, цифрових бібліотек і архівів, проведення консультацій у дистанційному режимі, підготовку та подання електронних матеріалів, а також онлайн-захист результатів практики.

**Перезарахування науково-дослідної практики
для здобувачів, які поєднують навчання з
професійною діяльністю**

Особам, які навчаються за заочною формою або за індивідуальним графіком за денною формою здобуття освіти та не менше одного року працюють на посаді, що відповідає кваліфікації, яку вони здобувають, практика перезараховується відповідно до Положення про організацію і проведення практики здобувачів вищої освіти в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Перезарахування здійснюється на підставі особистої заяви здобувача та документів, що підтверджують відповідний стаж і характер професійної діяльності, зокрема копії трудової книжки або іншого документа, що підтверджує стаж роботи, а також характеристики з місця роботи із зазначенням виконуваних професійних обов'язків та рекомендованої оцінки.

Рішення про перезарахування ухвалюється з урахуванням поданих документів та відповідності результатів професійної діяльності здобувача вимогам відповідної практики.

**Визнання та зарахування результатів,
здобутих у межах академічної мобільності,
неформальної та/або інформальної освіти**

Результати навчання, здобуті під час проходження практичної підготовки або виконання відповідних видів діяльності в межах погоджених програм внутрішньої чи міжнародної академічної мобільності, підлягають визнанню

в порядку, установленому Положенням про внутрішню академічну мобільність учасників освітнього процесу, Положенням про міжнародну академічну мобільність учасників освітнього процесу та Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

За результатами процедури визнання здобувачеві може бути зарахована науково-дослідна практика як освітній компонент або окремі види роботи, виконані в її межах.

Дотримання норм академічної доброчесності

Під час проходження науково-дослідної практики здобувач зобов'язаний дотримуватися вимог законодавства України та нормативних документів університету щодо академічної доброчесності.

Усі індивідуальні дослідницькі завдання, аналітичні матеріали, огляди наукової літератури, характеристики джерельної бази, методологічні напрацювання, план-проспект кваліфікаційної роботи та інші звітні матеріали мають бути результатом самостійної діяльності здобувача, крім випадків, коли умовами конкретного завдання передбачено інший формат роботи.

Під час використання наукових праць, джерел, текстів, даних, ідей, зображень, навчально-методичних матеріалів та інших результатів інтелектуальної діяльності обов'язковим є належне посилання на відповідне джерело та/або автора. Не допускаються академічний плагіат,

несамостійне виконання завдань, недозволена допомога, фабрикація чи фальсифікація дослідницьких матеріалів, результатів роботи з джерелами, відомостей про виконання завдань практики та інших результатів дослідницької діяльності.

Використання систем штучного інтелекту під час виконання завдань науково-дослідної практики допускається відповідно до законодавства України, внутрішніх нормативних документів університету та умов конкретного завдання. Здобувач несе відповідальність за достовірність, коректність, академічну доброчесність і самостійність поданих результатів.

Подання текстів, зображень, даних або інших результатів, згенерованих системами штучного інтелекту, як результатів власної самостійної діяльності без належного зазначення такого використання не допускається.

У разі використання систем штучного інтелекту здобувач зазначає характер їх використання відповідно до декларації, наведеної в додатку 3.

ВИКОРИСТАНІ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Chappell K., Voykhansky G. Capstone Projects in Education: Learning the Research Story. Fort Hays State University, 2023. URL: <https://fhsu.pressbooks.pub/graduatecapstone/>.

Clark J. S., Porath S., Thiele J., Jobe M. Action Research. Manhattan, KS : New Prairie Press, 2020. URL: <https://www.fulcrum.org/concern/monographs/tb09j962c>.

ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [На заміну ДСТУ 3008–95; чинний від 2017-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 31 с.

Методичні рекомендації до виконання та захисту кваліфікаційної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) / автори-укладачі: О. І. Бабічев, В. М. Воронін, Н. Т. Гогохія, О. А. Дробишева, І. С. Михальський, О. В. Набока, М. Г. Тараненко, Є. С. Шевцова ; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Електронне видання. Лубни : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2026. 108 с. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/> .

Насмінчук І., Громик Л. Академічне письмо та доброчесність : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>.

Освітня програма «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), предметна спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Лубни : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2026. URL: https://luguniv.edu.ua/assets/opp/mag/a4/a4_03/op_a4_03_so_history_go_mag_2026.pdf.

Основи наукового мовлення : навч. посіб. / С. А. Бронікова та ін. ; за ред. І. М. Плотницької, Р. І. Ленди. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 252 с.

Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL: https://luguniv.edu.ua/assets/2026/02/polozh_pro_akadem_dob_rochesnist.pdf.

Положення про організацію і проведення практики здобувачів вищої освіти в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL : https://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2025/12/polojennya_orhaniz_proved_praktyky_zdob_vo.pdf.

Положення про внутрішню академічну мобільність учасників освітнього процесу в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL : https://luguniv.edu.ua/assets/2025/12/poloj_vnutr_ak_mob.pdf

Положення про міжнародну академічну мобільність учасників освітнього процесу в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL : https://luguniv.edu.ua/assets/2025/12/polozhennia-pro-mizhnarodnu-akademichnu_mobilnist.pdf

Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL : https://luguniv.edu.ua/assets/2025/12/poloj_poryadok_res_osvi_ta.pdf.

Староста В. І. Методологія наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для самостійної роботи здобувачів освіти. 2-ге вид., випр. і доп. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2023. 72 с. URL: <https://old.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/47721>.

Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. ТИТУЛЬНА СТОРІНКА ЗВІТУ

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Кафедра історії та археології

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

здобувача / здобувачки другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньої програми **Середня освіта (Історія та громадянська освіта)**
спеціальності **A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)**

(прізвище, ім'я, по батькові)

База практики: _____

Термін практики: _____

Керівник практики: _____

Керівник від бази практики (за наявності): _____

Лубни – 2026

ДОДАТОК 2. РЕКОМЕНДОВАНА СТРУКТУРА ПИСЬМОВОГО ЗВІТУ

У звіті потрібно обґрунтувати мету та основні завдання проходження практики, вказати, коли та на базі якої установи її було пройдено. Також необхідно коротко охарактеризувати установу, яка стала базою практики. Основна частина звіту передбачає поглиблений розгляд виконаної роботи, розкривається відповідно до програми і графіку проходження практики. Подається стисле аналітичне узагальнення результатів відповідного виду роботи, а повний бібліографічний список, історіографічний огляд, характеристика джерельної бази і план-проспект подаються як окремі складові комплекту звітної документації. Наприкінці звіту варто зробити загальні висновки, відзначити позитивні та негативні моменти в проходженні практики.

Матеріал, представлений у звіті практики, повинен мати чітку структуру та логічну послідовність, науковий стиль викладу, містити фактичні дані та обґрунтовані рекомендації. Звіт може включати такі розділи:

1. Титульна сторінка.

2. Вступ. Назва бази практики, формат її проходження, загальна мета та основні завдання практики, характеристика умов організації дослідницької роботи.

3. Характеристика бази науково-дослідної практики. Опис умов проведення дослідження, доступних наукових, бібліотечних, архівних та електронних ресурсів, можливостей їх використання під час виконання завдань практики.

4. *Бібліографічна база дослідження.* Характеристика пошуку, добору та систематизації українськомовної й іншомовної наукової літератури за темою кваліфікаційного дослідження. Визначення принципів формування бібліографічного списку за темою кваліфікаційної роботи та основних груп опрацьованої літератури.

5. *Історіографічний аналіз.* Узагальнення стану наукової розробки теми, характеристика основних історіографічних концепцій, підходів, дискусійних питань та проблем, що потребують подальшого дослідження.

6. *Характеристика джерельної бази дослідження.* Визначення складу та видів джерел, їх класифікація, характеристика інформаційного потенціалу, можливостей використання опублікованих, архівних, електронних та цифрових матеріалів у кваліфікаційному дослідженні.

7. *Методологічні засади та методи дослідження.* Обґрунтування методологічних підходів і методів відповідно до теми, мети та завдань кваліфікаційної роботи. Характеристика прийнятих дослідницьких рішень та можливостей їх подальшого застосування.

8. *Проектування методичного розділу (розділів) кваліфікаційної роботи.* Визначення місця досліджуваної проблематики у змісті історичної та громадянської освіти, структури й основного змісту методичного розділу (розділів), окреслення власних методичних рішень, що передбачається розробити під час виконання кваліфікаційної роботи.

9. *Обґрунтування структури та етапів виконання кваліфікаційного дослідження.* Визначення взаємозв'язків

між опрацьованою літературою, історіографією, джерельною базою та методологією дослідження.

10. *Узагальнення результатів практики та самоаналіз.* Характеристика сформованих дослідницьких умінь, опрацьованих матеріалів та отриманих результатів. Аналіз труднощів, що виникали під час виконання завдань, способів їх подолання та напрямів подальшого вдосконалення роботи над кваліфікаційним дослідженням.

11. *Висновки.* Узагальнення основних результатів науково-дослідної практики та рекомендації щодо її удосконалення.

12. *Список використаних джерел і літератури.*

13. *Декларація про використання ШІ (у разі використання систем штучного інтелекту).*

При написанні звіту практики необхідно дотримуватись загальноприйнятих правил оформлення тексту. Текст звіту друкують на аркушах паперу формату А4 з обов'язковим дотриманням таких полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Абзацний відступ має бути однаковим по всій роботі і дорівнювати 1,25 см. При наборі тексту слід використовувати шрифт Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал 1,5, вирівнювання – по ширині сторінки.

Кожну структурну частину звіту практики починають з нової сторінки. Всі сторінки звіту підлягають нумерації на загальних засадах. Титульна сторінка входить до загальної нумерації роботи, але номер на ній не ставиться. Номер сторінки ставлять у правому верхньому кутку сторінки без крапки в кінці.

ДОДАТОК 3. ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Назва роботи / завдання: _____

Автор / виконавець: _____

Я повідомляю, що під час підготовки цієї роботи використані системи штучного інтелекту.

Назва системи / інструменту ШІ: _____

Характер використання: мовне редагування / пошук ідей / структурування / аналіз / створення тексту / створення зображень / інше: _____

Частини роботи, на які вплинуло використання ШІ:

Спосіб перевірки та доопрацювання результатів, отриманих за допомогою ШІ: _____

Підтверджую, що несу відповідальність за зміст, достовірність даних, висновки, належне зазначення джерел і дотримання вимог академічної доброчесності.

Дата: ____

Підпис / електронний підпис: ____

ДОДАТОК 4. ЩОДЕННИК

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

науково-дослідна практика

(вид і назва практики)

здобувача(ки) вищої освіти

(прізвище, ім'я, по батькові)

факультет соціальних і гуманітарних наук
кафедра історії та археології
освітній рівень: другий (магістерський)
спеціальність: A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
освітня програма: Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
рік навчання 1

Здобувач вищої освіти

(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство / в організацію / установу /
заклад освіти

Печатка

підприємства / організації / установи / закладу освіти

«__» _____ 20__ року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства / організації / установи / закладу
освіти

Печатка

підприємства / організації / установи / закладу освіти

«__» _____ 20__ року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Дата	Відмітки про виконання
			<i>виконано ...</i>
			<i>виконано ...</i>

Керівники практики:

від закладу вищої освіти _____
(підпис)
(прізвище, ініціали)

від підприємства / організації / установи / закладу освіти

(підпис)(прізвище, ініціали)

(кількість сторінок додає здобувач вищої освіти залежно від змісту практики)

[illegible]

Відгук і оцінка роботи здобувача вищої освіти на практиці

(назва підприємства / організації / установи / закладу освіти)

Керівник практики від підприємства / організації / установи / закладу освіти

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Печатка

« ____ » _____ 20 __ року

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

Висновок керівника практики від закладу вищої освіти про проходження практики

Дата складання заліку « ____ » _____ 20 __ року

Оцінка:

за національною шкалою _____ (словами)

кількість балів _____ (цифрами і словами)

за шкалою ЄКТС _____

Керівник практики від закладу вищої освіти

(підпис)

(прізвище, ініціали)

ДОДАТОК 5. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тема роботи:

Джерела:¹

Архівні матеріали:

1.

2.

...

Опубліковані документи та матеріали:

1.

2.

...

Спогади та мемуари:

1.

2.

...

Періодичні видання:

1.

2.

...

Нормативні документи:

1.

2.

...

Підручники та навчально-методичні видання:

1.

2.

...

¹ Структура і конкретні розділи визначаються відповідно до специфіки теми та складу виявлених матеріалів.

Література:
Монографії:

- 1.
- 2.
- ...

Наукові статті:

- 1.
- 2.
- ...

Дисертації та автореферати:

- 1.
- 2.
- ...

Електронні освітні та методичні ресурси:

- 1.
- 2.
- ...

ДОДАТОК 6. АНАЛІЗ ІСТОРІОГРАФІЇ ЗА ВИЗНАЧЕНОЮ ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Тема роботи.

2. Загальна характеристика стану наукової розробленості теми (наскільки тема була предметом наукових досліджень, які періоди історіографії виділяються, які напрями, школи чи підходи домінують).

3. Групи наукових праць, опрацьованих під час практики.

Орієнтовна структура:

3.1. Узагальнюючі та теоретичні праці (монографії, підручники, колективні дослідження, фундаментальні узагальнення з теми чи проблематики).

3.2. Спеціальні історичні дослідження, присвячені конкретним аспектам теми (праці, що безпосередньо стосуються проблеми, регіону, періоду, явища).

3.3. Праці з історії освіти, методики навчання історії та громадянської освіти.

4. Основні проблеми, дискусії та невирішені питання в історіографії (які питання залишаються суперечливими, які аспекти досліджені недостатньо, які концепції є альтернативними, що саме потребує уточнення чи переосмислення).

5. Висновки (які групи праць становлять основу кваліфікаційної роботи, яку наукову нішу займає майбутня кваліфікаційна робота магістранта, які роботи варто опрацьовувати додатково, як аналіз історіографії вплинув на уточнення теми, мети та завдань дослідження).

ДОДАТОК 7. ПЛАН-ПРОСПЕКТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Тема роботи.
2. Актуальність для історичної освіти і науки.
3. Об'єкт дослідження.
4. Предмет дослідження.
5. Мета дослідження.
6. Завдання дослідження.
7. Хронологічні та географічні межі (за потреби).
8. Методи та конкретні методики дослідження.
9. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи.
10. Етапи підготовки кваліфікаційної роботи:

Етап	Термін виконання	Зміст
Підготовчий		• Формулювання наукової проблеми та обґрунтування її актуальності. • Визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження. • Окреслення хронологічних та територіальних меж. • Попереднє визначення джерельної бази. • Розроблення попередньої структури роботи й розгорнутої програми дослідження.
Організаційний		• Опрацювання наукової літератури та нормативних актів. • Систематизація бібліографії. • Вибір методологічних підходів та методів дослідження. • Уточнення джерельної бази. • Написання теоретико-методологічного розділу.

Етап	Термін виконання	Зміст
Дослідницько-аналітичний		• Збір, опрацювання та аналіз джерел. • Проведення власного дослідження. • Інтерпретація отриманих результатів і формулювання проміжних висновків. • Підготовка професійно-освітнього та/або методичного складника дослідження (методичні матеріали, міні-проєкт, фрагмент уроку, навчальний кейс тощо). • Написання основних розділів роботи.
Узагальнюючий		• Оформлення тексту відповідно до вимог. • Перевірка коректності цитування та бібліографії. • Підготовка підсумкових висновків. • Перевірка змістової логіки, доповнення розділів. • Підготовка матеріалів для передзахисту (презентація, тези).

Науковий керівник

підпис

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ДОДАТОК 8. ХАРАКТЕРИСТИКА ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Тема роботи.

2. Загальна характеристика джерельної бази (загальна оцінка джерел, які було виявлено та опрацьовано під час практики).

3. Групи джерел, які планується використати у дослідженні.

Орієнтовна структура:

3.1. Архівні джерела (архіви, фонди, описи, справи з короткою характеристикою).

3.2. Джерела особового походження (листування, мемуари, щоденники, спогади, усні інтерв'ю з короткою характеристикою).

3.3. Офіційні документи та нормативно-правові акти (закони, постанови, накази, інструкції, документи органів влади, освітні стандарти, програми).

3.4. Статистичні матеріали (збірники статистики, довідники, економічні або демографічні звіти тощо).

3.5. Матеріали періодики (газети, журнали, бюлетені з короткою характеристикою).

3.6. Навчально-методичні матеріали (навчальні програми, підручники, навчальні й методичні посібники, методичні рекомендації, дидактичні та цифрові освітні ресурси).

4. Репрезентативність та достатність джерельної бази (чи дозволяють виявлені джерела виконати поставлені завдання дослідження; якщо ні, то які джерела планується залучити додатково).

ДОДАТОК 9. КОРОТКЕ РЕЗЮМЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Тема роботи:

Research summary / Kurzfassung / Résumé / інше:
резюме викладається іноземною мовою обсягом орієнтовно 100–150 слів і має містити стислий опис проблематики, мети та основного змісту дослідження з використанням коректної фахової термінології.

Ключові слова / Keywords / інше: 5–7 позицій.

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Під час підготовки видання використовувалася система генеративного штучного інтелекту ChatGPT (OpenAI) як допоміжний інструмент.

Характер використання: структурне та мовно-стилістичне редагування тексту; уточнення й удосконалення окремих формулювань; аналіз внутрішньої узгодженості документа.

Частини видання, на які вплинуло використання III: окремі формулювання основного тексту, рекомендацій щодо виконання завдань практики та пояснювальних положень. Система III не визначала концепцію видання, нормативні вимоги та остаточний зміст рекомендацій.

Мета використання III: удосконалення структури, логічної послідовності, мовного оформлення й внутрішньої узгодженості методичних рекомендацій.

Спосіб перевірки та доопрацювання отриманих матеріалів: пропозиції, сформовані за допомогою системи III, були критично проаналізовані авторами-укладачами, перевірені на відповідність освітній та робочій програмі, наскрізній програмі практичної підготовки та іншим нормативним документам університету.

Автори-укладачі несуть повну відповідальність за зміст видання, достовірність наведених відомостей, коректність нормативних положень, бібліографічних даних, висновків і рекомендацій та за остаточну редакцію тексту.

**Методичні рекомендації
до проходження науково-дослідної практики для
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та
громадянська освіта)**

Укладачі:

Є. С. Шевцова, О. І. Бабічев, В. М. Воронін, Н. Т. Гогохія,
О. А. Дробишева, І. С. Михальський, О. В. Набока,
М. Г. Тараненко

Державний заклад
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Електронне видання

URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/>
